Immaterialrätt

Immaterialrätt - Upphovsrätt - Varumärkesrätt - Patenträtt - Rättsfall

Introduktion

Immaterialrätten syftar till att skydda immateriella tillgångar och främja innovation och kreativitet genom att ge skapare och uppfinnare rättigheter till sina verk, uppfinningar och varumärken. Upphovsrätt, varumärkesrätt och patent är tre huvudsakliga delar inom immaterialrätten, och även om de tjänar liknande syften, skiljer sig deras tillämpningsområden, förutsättningar för skydd och skyddets omfattning.

Vad menas med immateriell?

Ordet ”immateriell” används för att beskriva något som inte är fysiskt eller materiellt, det vill säga något som inte kan uppfattas med sinnena direkt i dess fysiska form. Inom juridiken och näringslivet relaterar termen ofta till immateriella tillgångar eller rättigheter, såsom upphovsrätt, patent, varumärken och designrättigheter. Dessa rättigheter ger ägaren exklusiva förmåner till användningen av kreativa verk, uppfinningar, symboler och namn som inte har en fysisk manifestation men ändå har ett stort ekonomiskt värde.

Materiell	**Immateriell**
Bil	Rätt till musik
Hus	Rätt till fotografi
Mobil	Rätt till logotyp
Cykel	Rätt till uppfinning

Rätten till ett musikstycke eller rätten till ett fotografi ska inte ses som vem som bestämmer över en enskild CD-skiva eller en utskriven bild av fotot. Det är inte det enskilda exemplar, som kan finnas i fysisk form, som är den immateriella rättigheten, utan rätten att bestämma över musiken, logotypen, uppfinningen etc.

På samma sätt som att en bil kan byta ägare, kan rätten att bestämma över ett musikstycke byta ägare. Rätten är möjlig att överföra.

Immaterialrätten i korthet

Upphovsrätt

Skyddar litterära och konstnärliga verk som böcker, musik, filmer, fotografier, dataprogram och arkitektur. Upphovsrätten uppstår automatiskt när ett verk skapas och ger upphovsmannen ensamrätt till verket, vilket innebär rätt att bestämma över verket och möjligheten att ekonomiskt

utnyttja det. I Sverige regleras upphovsrätt av upphovsrättslagen (1960:729).

Varumärkesrätt

Skyddar symboler, ord, namn, figurer eller varukombinationer som används för att särskilja varor eller tjänster på marknaden. Varumärkesrätten förutsätter registrering hos Patent- och registreringsverket (PRV) för att erhålla ett fullständigt skydd, även om viss skydd kan uppkomma genom inarbetning.

Patenträtt

Skyddar uppfinningar som kan användas industriellt. En uppfinning måste vara ny, innehålla en uppfinningshöjd och vara industriellt tillämpbar för att kunna patenteras. Patenträtten ger innehavaren en ensamrätt att utnyttja uppfinningen kommersiellt under en begränsad tid, normalt 20 år. I Sverige hanteras patentansökningar av PRV.

Likheter

Exklusiva rättigheter

Alla tre immaterialrätter ger innehavaren **exklusiva** rättigheter, en **ensamrätt**, vilket innebär rätten att förhindra andra från att använda den skyddade immateriella egendomen utan tillstånd. Detta kan inkludera rättigheter att använda, sälja, licensiera och i vissa fall förbjuda andra från att använda egendomen.

Ekonomiskt utnyttjande

De ger innehavarna möjlighet att **ekonomiskt utnyttja** sina verk, uppfinningar eller varumärken. Detta kan ske genom försäljning, licensiering eller på andra sätt som genererar intäkter.

Tidsbegränsat skydd

Både patent och varumärkesrätt erbjuder tidsbegränsat skydd. Upphovsrätt är också tidsbegränsad, även om skyddstiden generellt är längre än för patent och varumärken. Varumärkesrätten kan dock förlängas, i princip hur länge som helst.

Skillnader

Skyddets omfattning och förutsättningar

- Upphovsrätt skyddar litterära och konstnärliga verk såsom texter, musik, konstverk och filmer. Skyddet uppstår automatiskt när verket skapas och kräver originalitet men inte nyhet.
- Varumärkesrätt skyddar symboler, namn och logotyper som används för att identifiera varor

eller tjänster på marknaden. Skyddet kräver att märket är distinktivt och kan kräva registrering för fullständigt skydd.
- Patenträtt skyddar uppfinningar som är nya, innehåller en uppfinningshöjd och är industriellt tillämpbara. Skyddet förutsätter en godkänd registreringsprocess.

Skyddets längd

- Upphovsrätt: Skyddet varar i Sverige i 70 år efter upphovspersonens död.
- Varumärkesrätt: Skyddet kan i teorin vara evigt så länge varumärket används och förnyas vart tionde år.
- Patenträtt: Skyddet är begränsat till maximalt 20 år.

Registreringskrav

- Upphovsrätt: Ingen registrering krävs för att skyddet ska uppstå.
- Patenträtt: Kräver registrering
- Varumärkesrätt: Kräver normalt registrering för att erhålla fullständigt skydd. Kan inarbetas (mer under varumrärkesrätten).

Rättskällor

Bakgrund

Svensk immaterialrätt finns framför allt i svensk lagstiftning. Denna lagstiftning är till stora delar beroende på internationell rätt, främst **EU-rätt**. EU-rätten innefattar direktiv och förordningar som är bindande för Sverige. Direktiv ska implementeras i nationell lagstiftning och tolkas i enlighet med EU-domstolens praxis. Förordningar gäller som svensk lag utan nationell implementering. På immaterialrättens område är denna påverkan stor.

En viktig del av immaterialrätten som nämnts ovan är att den som äger upphovsrätt, patenträtt eller varumärkesrätt antagligen vill tjäna pengar på denna rättighet. Eftersom en viktig grund för EU är den inre marknaden har det varit viktigt att **rättsharmonisera** dessa rättigheter så att det inte skiljer sig i synen på immaterialrätt mellan länderna. Detta för att underlätta handel över gränserna.

Sammanfattningsvis har EU-rätten haft en avgörande inverkan på svensk immaterialrättslig lagstiftning genom en kombination av harmoniseringssträvanden, direktiv och förordningar, EU-domstolens praxis, samt en strävan efter ett balanserat skydd för immateriella rättigheter. Detta har bidragit till en mer enhetlig och förutsägbar immaterialrättslig miljö inom EU, vilket gynnar både rättighetsinnehavare och användare.

Svenska lagar

Upphovsrätt: Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Även kallad bara ”upphovsrättslag”. Förkortas, URL.

Varumärkesrätt: Varumärkeslag (2010:1877). Förkortas, VmL.

Patenträtt: Patentlag (1967:837). Förkortas, PL.

From:
https://juridik.kristiansen.nu/ - **Juridik på gymnasiet**

Permanent link:
https://juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=immaterialraett:introduktion

Last update: **2024/03/06 14:52**